

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ТА
СПЕЦІАЛЬНОЇ
ОСВІТИ:**

*матеріали V Міжнародних
педагогічних читань,
присвячених 70-річчю від
дня народження професора
Тамари Поніманської*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т.І. Поніманської**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ:

*матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-
річчю від дня народження професора Тамари Поніманської*

Рівне - 2024

УДК 373.2+376

A 43

Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської, м. Рівне, 28 листопада, 2024 р. Рівне: О. Зень, 2024. 343 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №12 від 28 листопада 2024 року).

Викладено матеріали учасників V Міжнародних педагогічних читань, присвячених 70-річчю від дня народження професора Тамари Поніманської «Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти», які відбулися у місті Рівне 28 листопада 2024 року.

© Колектив учасників конференції, 2024

© О.Зень, 2024

ISBN 978-617-601-504-8

<i>Павлюк Тетяна</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ МАТЕМАТИКИ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ	207
<i>Панфелюк Олена, Колупаєва Алла</i> СУТНІСТЬ ДИЗАРТРІЇ ЯК РІЗНОВИДУ МОВЛЕННЄВОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ	210
<i>Петришина Віолетта, Руденко Наталія</i> РОЛЬ ЛОГОРИТМІКИ У ПОДОЛАННІ ЗАЇКАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	213
<i>Петрікова Тетяна, Єськова Тетяна</i> ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСАНКИ ЯК ЗАСОБУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	217
<i>Половіна Олена</i> ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ АРТОСВІТИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ	219
<i>Полюхович Наталія, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО- ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ	222
<i>Правдюк Олександра, Омеляненко Алла</i> ІГРОВИЙ ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГУМАННИХ СТОСУНКІВ МІЖ РОВЕСНИКАМИ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	225
<i>Рибак Інна, Дичківська Ілона</i> КОРЕКЦІЙНО-ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА З ДІТЬМИ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ	228
<i>Різниченко Дар'я, Кот Надія</i> ВИХОВАННЯ ПРИЯЗНИХ ВЗАЄМИН СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ОДНОЛІТКАМИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	231
<i>Романюк Наталія, Руденко Наталія</i> НАПРЯМИ РОБОТИ ІРЦ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З РАС	234
<i>Руденко Наталія</i> АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕАКЦІЙ НА ТРАВМАТИЧНУ ПОДІЮ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	237
<i>Рудчик Олеся, Маліновська Наталія</i> МОВЛЕННЄВІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ДІТЕЙ ІЗ ЗНМ	241
<i>Сас Олена</i> РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ПІД ЧАС ВЗАЄМОДІЇ НА ІГРОВОМУ ПОЛІ	244
<i>Семкович Христина, Дичківська Ілона</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ ДО ПОДОЛАННЯ РИНОЛАЛІЇ	246

спрямовані на закріплення знань дітей про особливості писанок та їх різновиди. Необхідною складовою методики є проведення індивідуальної роботи та створення умов для самостійної художньої діяльності дітей.

Таким чином, ми вважаємо, що запропоновані нами педагогічні умови та експериментальна методика сприятимуть естетичному вихованню дітей старшого дошкільного віку засобами української писанки і може бути застосована в сучасних закладах дошкільної освіти.

Література:

1. Закон України «Про дошкільну освіту». Збірник законодавчих і нормативних актів про дошкільну освіту. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ПТД, 2020.

2. Григоренко В. Є. Формування естетичного ставлення дітей старшого дошкільного віку до декоративно-ужиткового мистецтва на заняттях з образотворчого мистецтва: метод. рек. для вихователів дошк. навч. закл. та студентів спец. «Дошкільна освіта». Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 80 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ АРТОСВІТИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

*Половіна Олена,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної освіти,
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка*

Актуалізацію питання педагогічного супроводу освіти дітей раннього віку зумовлюють запити сучасних батьків до педагогів, а також низка документів у сфері дошкільної освіти, що розробляються та будуть імплементовані як реакція на введення в дію Закону України Про дошкільну освіту (2024). Розвиток інтересу до пізнання, активності, допитливості дитини, її відкритості до співдіяльності та спілкування, ініціативності, готовності до експериментування, випробування себе – ось позиції, на яких має будуватися освітня взаємодія з дітьми раннього віку. У цьому контексті потенціал артосвіти – невичерпний. Послугуючись вітчизняним досвідом (наукові розвідки О. Дронової, О. Іваненко, І. Кондратець, О. Половіної, В. Рагозіної, Р. Савченко, Н. Сиротич,

Г. Сухорукової, Л. Шульги та ін.) [3, 4, 5] відзначаємо, що питання артосвіти дітей раннього віку належать до мало досліджуваних. У контексті наукових розвідок Т. Гурковської, Н. Гавриш, Л. Олійник [1, 2] та ін., виокремлюємо запити на дослідження можливостей реалізації творчого потенціалу дитини раннього віку під час елементарної мистецько-творчої діяльності та механізмів залюблення малюків у красу. Усі види мистецько-творчої діяльності дітей раннього віку виникають як результат бажання розуміти та досліджувати. Натомість, практика дошкільної освіти нівелює потенційні можливості артосвіти дітей раннього віку та пропагує когнітивне насилля технологіями «раннього розвитку». Базисом *художньо-продуктивної* діяльності дітей раннього віку є набуття досвіду дій з різними матеріалами, який ґрунтується на сприйманні. Спочатку дитина фокусує увагу на певному об'єкті. Наступним кроком є тактильне обстеження предмету: жмакання, розмазування, розкидання, розривання тощо. Такі сенсорні відкриття дитини є початком художньо-продуктивної діяльності. Природне прагнення дитини раннього віку до пізнання довкілля працює на мотивацію. Тому пріоритетне завдання дорослого – сприяти цьому прагненню: заохочувати, підтримувати, інтригувати (а що буде, якщо?), створювати умови (організовувати простір, слідкувати за безпекою). Малювання дітей раннього віку – це період каракуль та плям на різних поверхнях будь-якими матеріалами, які залишають слід: вода, фарба, губна помада, зубна паста, кетчуп тощо. Головне – дати дитині можливість переконатися: фарба, барвник – залишають слід. «Кольоровий» досвід, набутий під час ігрових вправ та завдань, допоможе дитині розвинути спостережливість та естетичний смак. Діяльність з глиною, піском, снігом, харчовим, солоним тістом дозволяє опанувати прийоми формоутворення. Предметно-маніпулятивна діяльність з клаптиками тканини, папером, нитками, природними матеріалами, залишковими матеріалами тощо є основою художньо-конструктивної діяльності. У цих видах діяльності важливою є акцентуація уваги дитини на тому, що досягнення результату потребує зусиль. А невдача має розцінюватися як досвід. До *музичних видів діяльності* дітей раннього віку належать: підспівування, музично-ритмічні рухи, елементи гри на

шумових, перкусійних музичних інструментах. Музику дитина здатна чути ще у пренатальному періоді розвитку. Емоційний відгук на музичні твори дитина виявляє рухами, мімікою. А забезпечення емоційної реакції відбувається за рахунок стимулювання слухових рецепторів та вібрацій. Особливістю *театралізованої діяльності* дітей раннього віку є те, що вона спрямована на розвиток: *основ глядацької культури* – елементарне зосередження (фокус уваги) на театральних персонажах та стимулювання емоційного відгуку на інсценування, розвиток культури аплодування; *основ виконавської культури* – заохочення оплесками, похвалою тощо ряження (переодягання, прикрашання, які дозволяють дитині перетворитися на принцесу, героя, чарівника та ін.) та елементарних публічних виступів, розвиток навички сценічного поклону та ін.

Артосвіта дітей раннього віку має певні особливості: *орієнтир на красу* та властивості звуку, кольору, матеріалу; *досвід маніпулятивних дій*, а не конкретний художній продукт як результат мистецько-творчої діяльності; основа художньо-продуктивної діяльності – це *обстеження матеріалів* та їх властивостей; музична діяльність дітей раннього віку спрямована на *пробудження емоційного відгуку на музичні твори*, відповідної емоційної реакції на музику різного ладу (мажорного, мінорного) та темпоритму, формування основ ритмічних рухів у такт мелодії, елементарне музикування на шумових та перкусійних інструментах; театралізована діяльність включає *розвиток глядацької культури* – елементарне зосередження (фокус уваги) на театральних персонажах та емоційний відгук на інсценування, розвиток культури аплодування; *розвиток елементарної виконавської культури* – заохочення ряження, елементарних публічних виступів оплесками, похвалою тощо, розвиток навички сценічного поклону та ін. Особливістю педагогічного супроводу артосвіти дітей раннього віку є наявність у дорослого методичного інструментарію мотивування до мистецько-творчої діяльності, спрямованого на забезпечення умов, у яких кожна дитина має індивідуальну траєкторію розвитку, зумовлену психічними та фізичними особливостями, ситуацією в сім'ї, умовами та особливостями зростання. Перспективними напрямками подальших

досліджень є вивчення особливостей супроводу артосвіти дітей раннього віку в умовах сім'ї.

Література:

1. Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: *монографія*. С. А. Васильєва, Н. В. Гавриш, В. В. Рагозіна. за наук. ред. Н. В. Гавриш. Кропивницький : ІМЕКС-ЛТД, 2021. 226 с.

2. Гурковська Т. Л. Супровід розвитку дітей раннього віку. *Навч.-метод. посіб.* Київ. Шкільний світ, 2011.

3. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: *підручник*. Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур. Київ : СЛОВО, 2010. 373 с.

4. Половіна О., Кондратець І. Артосвіта: навчально-методичний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2022. 556 с.

5. Половіна О. А., Кондратець І. В. Дитина у світі мистецтва. Методичні рекомендації до програми Дитина. Авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богінч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: Г. В. Беленька, О. А. Половіна, І. В. Кондратець; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 568 с.

КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ МИСЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

*Полюхович Наталія,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Рівненський державний гуманітарний університет
Дичківська Ілона,
доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет*

Тісний взаємозв'язок наочно-дійового, наочно-образного і словесно-логічного мислення дозволяє виявляти загальні закономірності розвитку розумової діяльності у дітей дошкільного віку із ЗНМ III рівня. Відтак